

The mediating and moderating role of ego strength in the relationship between object relations and identity status

Authors

Zahra Nikuseffat¹, Fatemeh Gharehbaghy^{2*}

1. M.Sc. Student, Clinical Psychology, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. PhD in Health Psychology, Lecturer, Department of Psychology, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Abstract

Receive Date:
20/01/2020

Accept Date:
18/07/2020

Introduction: Considering the role of early experiences of individuals with parents in the formation of identity in adulthood, the aim of this study was to investigate the role of object relations in the formation of identity states and also to determine the mediating and moderating role of ego strength in this regard.

Method: Based on a correlation plan, 200 students in the Faculty of Psychology and Educational Sciences of Islamic Azad University, South Tehran Branch in the academic year of 1997-98 were selected by accessible sampling method. They responded to the Bell Object Relation Inventory, the Revised Extended Objective Measure of Ego Identity Status and the Psychosocial Inventory of Ego Strength.

Results: Data analyses using regression method showed that object relations and ego strength can significantly predict identity status. Furthermore, results of hierarchical regression analyses supported the mediating role of ego strength in the relationship between object relations and advanced identity. In addition, the moderating role of ego strength in the relationship between ego centrality of object relations and postponed identity was confirmed.

Discussion and conclusion: These findings indicate the importance of paying attention to the structure of the ego in examining identity challenges. They can also be used for enrichment of mediating models and better understanding of the role of childhood relationships in development of identity in adulthood.

Keywords

Object relations, Ego strength, Identity status

Corresponding Author's E-mail

fagh_1977@yahoo.com

This article is taken from the master's thesis of the first author.

نقش تعدیل‌کننده و واسطه‌ای توانمندی ایگو در رابطه بین روابط موضوعی و حالات هویت در دانشجویان

نویسندگان

زهرا نیکوصفت^۱، فاطمه قره‌باغی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی بالینی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. دکترای روانشناسی سلامت، مدرس، گروه روانشناسی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
(نویسنده مسئول)

چکیده

مقدمه: با توجه به نقش تجارب اولیه افراد با والدین در شکل‌گیری هویت در بزرگسالی، هدف این پژوهش بررسی نقش روابط موضوعی در شکل‌گیری حالات هویت و همچنین تعیین نقش واسطه‌ای و تعدیل‌کننده توانمندی ایگو در این رابطه بود.

روش: بر مبنای یک طرح همبستگی ۲۰۰ دانشجوی در دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ با روش نمونه‌برداری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه روابط موضوعی و واقعیت‌آزمایی بل، مقیاس تجدید نظر شده اندازه‌گیری بسط یافته پایگاه‌های هویت من و پرسشنامه روانی-اجتماعی توانمندی ایگو پاسخ دادند.

نتایج: تحلیل داده‌ها به روش رگرسیون ساده نشان داد که روابط موضوعی و توانمندی ایگو می‌توانند حالات هویت را به صورت معنادار پیش‌بینی کنند. همچنین، نتایج رگرسیون سلسله‌مراتبی نشان داد که توانمندی ایگو می‌تواند واسطه رابطه بین روابط موضوعی و هویت پیشرفته باشد. علاوه بر این، توانمندی ایگو می‌تواند ارتباط بین رابطه موضوعی خودمیان‌بینی و هویت به تعویق افتاده را تعدیل کند.

بحث و نتیجه‌گیری: این یافته‌ها بیانگر اهمیت توجه به ساختار ایگو در بررسی چالش‌های مربوط به هویت می‌باشد. می‌توان از یافته‌های این پژوهش در غنی‌سازی مدل‌های واسطه‌ای و شناخت نقش روابط فرد در کودکی در شکل‌گیری هویت در بزرگسالی استفاده کرد.

تاریخ دریافت:
۱۳۹۸/۱۰/۳۰

تاریخ پذیرش:
۱۳۹۹/۰۴/۲۸

کلیدواژه‌ها

روابط موضوعی، حالات هویت، توانمندی ایگو

نشانی پست
الکترونیکی

نویسنده مسئول

fagh_1977@yahoo.com

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول است.

مقدمه

(پراکنده) به منزله عدم توفیق در انتقال از نوجوانی به بزرگسالی از کمترین ارزش روان‌شناختی برخوردار است [۱۰].

هویت از دو منبع سرچشمه می‌گیرد: ۱- تایید یا تکذیب همانندسازی‌های کودکی توسط فرد؛ ۲- موقعیت‌های تاریخی- اجتماعی که پیروی از معیارهای خاصی را ترغیب می‌کنند [۱۱]. ابعاد متفاوتی همچون خود تنظیمی، رابطه اولیه کودک با منبع دلبستگی، عوامل زیست-عصبی، نوع رابطه کودک با مراقبت کننده‌های اولیه و تجربیات روانی - اجتماعی در محیط زندگی بر شکل‌گیری هویت اثر گذارند [۱۲]. بیشترین رفتارهای عاطفی که رشد هویت را تسهیل می‌کنند شامل گرمی و محبت والدین و رفتارهایی که مانع رشد هویت می‌شوند شامل پرخاشگری، سردی و فاصله عاطفی والدین از فرزندان هستند. از جمله متغیرهایی که در رابطه با والدین در کودکی شکل می‌گیرند روابط موضوعی^۸ هستند. هسته نظریه روابط موضوعی، هم روابط درونی شده فرد است که روان او را می‌سازند و هم روابط بیرونی فرد که شامل جهان بیرون است [۱۳]. روابط موضوعی مطالعه روابط بین شخصی و بررسی چگونگی رشد ساختارها و مبنای روابط درونی شده فرد با دیگران است و موضوع، به هر آن چیزی اشاره دارد که نیازی را برآورده می‌سازد [۱۴]. نظریه پردازان روابط موضوعی تصور می‌کنند که ذهن کودک به واسطه تجارب اولیه با مراقبان شکل می‌گیرد و با رشد و تحول پیچیده‌تر می‌شود و این الگوها در سراسر زندگی نسبتاً ثابت باقی می‌مانند [۱۵]. نظریه‌پردازان روابط موضوعی بیش از نظریه‌پردازان دیگر شخصیت، درباره اینکه چگونه انسان‌ها به تدریج احساس هویت را کسب می‌کنند، گمانه زنی کرده‌اند [۱۶].

رشد هویت در سایه دلبستگی و روابط اولیه با والدین رخ می‌دهد. این فرآیند پیش رونده شامل یکپارچه سازی آگاهانه اعتقادات فرد درباره خود، دیگران و تعهد نسبت به ارزش‌های مشخص و هدف‌های زندگی است [۱۲]. نظریه پردازان روابط موضوعی توجه خود را به روابط بین فردی به ویژه روابط مختل اوایل کودکی با والدین که به شکل‌گیری ساختارهای درون روانی معیوب از خود و دیگران و استعداد ابتلا به بیماری‌های روانی منجر می‌شوند معطوف می‌کنند.

یکی از نیازهای اساسی انسان درک هویت^۱ یا توانایی در آگاه بودن از خود به عنوان موجودی مجزا و متفاوت [۱] و مهم‌ترین عامل تاثیرگذار بر شکل‌گیری هویت، خانواده و ساختار درونی آن است [۲]. هویت عبارت است از مشخص کردن این که چه کسی هستید، برای چه چیزی ارزش قائلید و چه چیزی را دنبال خواهید کرد [۳]. در مطالعه شخصیت انسان، هویت جنبه اساسی و درونی است که با کمک آن فرد با گذشته خود ارتباط یافته و در زندگی احساس تداوم و یکپارچگی می‌کند. شکل‌گیری هویت ترکیبی از مهارت‌ها، جهان‌بینی و همانندسازی‌های دوران کودکی است که به صورت یک کل کم و بیش منسجم، پیوسته و منحصر به فرد در می‌آید که برای فرد، حس تداوم گذشته و جهت‌گیری به سوی آینده را فراهم می‌سازد. شخصیت و الگوهای رفتاری افراد و به دنبال آن شکل‌گیری هویت، وابسته به ارتباطات دوران کودکی و چگونگی برخورد والدین است [۴]. به اعتقاد ماریسیا^۲ هویت، سازمانی درونی، خود جوش و پویا است که از سابق‌ها، توانایی‌ها، باورها و تجارب گذشته فرد نشات می‌گیرد. مدل حالات هویت ماریسیا یک مدل غالب در مطالعه هویت بوده است که بیشتر بر پایه نظریه اریکسون^۳ در رابطه با تحول هویت در نوجوانان شکل گرفته است [۵]. ماریسیا چهار نوع هویت کسب شده^۴، پیش رس^۵، معوق^۶ و سردرگم^۷ را مطرح کرده است. در هویت کسب شده، افراد بحران هویت را با موفقیت پشت سر گذاشته و نسبت به اهداف معینی تعهدات لازم را پیدا کرده‌اند [۶]. در هویت پیش‌رس، افراد بدون کاوش کردن گزینه‌ها خود را به ارزش‌ها و اهداف مراجع قدرت متعهد ساخته و هویت خود را از آنان کسب کرده‌اند [۷]. در هویت معوق، افراد احساس تعهد قطعی ندارند و در جریان کاوش کردن هستند. آن‌ها اطلاعاتی را گرد آوری و فعالیت‌هایی را امتحان می‌کنند، به امید آن که ارزش‌ها و اهدافی را برای هدایت کردن زندگی خود بیابند [۸]. در هویت سردرگم، افراد بحران هویت را تجربه نکرده‌اند و تعهد به یک شغل و یا مجموعه‌ای از عقاید در آنان ایجاد نشده است، تعهد به یک نظام ارزشی در آن‌ها دیده نمی‌شود و به شدت تاثیر پذیرند [۹]. هویت کسب شده (موفق) به عنوان شاخص برخورداری از شخصیت شکوفا و تحول یافته دارای بالاترین ارزش روان‌شناختی و هویت سردرگم

¹ Identity

² Marcia

³ Erikson

⁴ Achievement

⁵ Foreclosure

⁶ Moratorium

⁷ Diffusion

⁸ Object Relations

با توجه به نقش روابط دوران کودکی در شکل گیری هویت در بزرگسالی بر اساس نظریه روابط موضوعی، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش روابط موضوعی در شکل گیری حالات هویت است. همچنین، با توجه به آنکه مطالعات کمی به بررسی سازوکارهای واسطه‌ای و تعدیل کننده در این رابطه پرداخته‌اند، هدف این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ای و تعدیل کننده توانمندی ایگو در رابطه بین روابط موضوعی با حالات هویت است.

روش

نوع پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی است.

آزمودنی

الف) جامعه آماری: جامعه این پژوهش را کلیه دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب در سال تحصیلی ۹۸-۱۳۹۷ تشکیل دادند.

ب) نمونه پژوهش: ۲۵۰ نفر با روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند که پس از حذف پرسشنامه های ناقص، ۲۰۰ نفر مورد تحلیل آماری قرار گرفتند. میانگین سن شرکت کنندگان در این تحقیق ۲۲/۵۲ با انحراف معیار ۴/۳۴ بود. ۷۶ درصد از شرکت کنندگان مجرد و ۲۴ درصد از آنها متاهل بودند. ۷۸ درصد نمونه را زنان و ۲۲ درصد را مردان تشکیل می‌دادند.

ابزارهای پژوهش

برای جمع آوری داده‌ها از ابزارهای زیر استفاده شد:

۱) پرسشنامه روابط موضوعی و واقعیت آزمایی بل^۱؛ پرسشنامه روابط موضوعی بل بخشی از پرسشنامه ۹۰ گزینه ای روابط موضوعی و واقعیت سنجی بل است که نوعی ابزار خود گزارش دهی برای ارزیابی ابعاد روابط موضوعی به شمار می‌رود. این پرسشنامه دارای ۴۵ ماده است که به صورت صحیح و غلط به آن پاسخ داده می‌شود و از طریق ۴ خرده مقیاس ارزیابی دقیق و معتبری از روابط موضوعی ارائه می‌دهد. این خرده مقیاس ها عبارتند از: بیگانگی^۲، دلبستگی ناایمن^۳، خود میان بینی^۴ و بی کفایتی اجتماعی^۵. کسانی

علاوه بر این، ایگو^۱ نقش مهمی را در عملکرد روان-شناختی ذهن بر عهده دارد. ایگو به دومین ساختار شخصیت در نظریه فروید اطلاق می‌شود که در اثر نیروهای موجود در اید^۲ و در اثر برخورد با واقعیت به وجود می‌آید. توانمندی ایگو^۳ به ظرفیت من برای اداره تقاضاهای متعارض اید، سوپرایگو^۴ و مقتضیات واقعیت بیرونی اشاره دارد [۱۷]. قدرت ایگو متغیر مهمی در عملکرد انسان به حساب می‌آید و یک ایگوی قدرتمند باعث می‌شود که نشانه‌های آسیب روانی کمتر مشاهده شود و فرد در برابر تنش ناشی از شرایط فشارزای زندگی تحمل و ظرفیت کافی داشته باشد. از طرف دیگر، ضعف ایگو موجب می‌شود که ارگانیزم از دنیای بیرونی به دنیای درونی برگردد و به خودش عقب نشینی کند [۱۵]. از دید وینی‌کات^۵ اگر مادر نتواند خود را با نیازهای کودک هماهنگ سازد و محیط ناکام کننده یا ارضای افراطی را فراهم سازد، کودک قادر نخواهد بود تا رابطه بین خود و مادر خوب را درونی کند و به استقلال برسد. این کودکان در بزرگسالی به طور مداوم به دنبال موضوع ها (ابژه‌هایی) هستند که بتوانند از طریق آنها دلبستگی را که از آن محروم شده‌اند دوباره به دست آورند. در واقع، دیگران برای این افراد نقش موضوع‌های گذاری را دارند که اضطراب فقدان را در آنها تسکین [۱۸].

تحقیقات از نقش روابط اولیه کودکی در شکل گیری هویت در بزرگسالی حمایت کرده‌اند. برای مثال، پژوهش رحمان و بات نشان داد که دلبستگی به والدین با رشد هویت در نوجوانی رابطه دارد [۱۹]. همچنین پژوهش های انجام شده نیز رابطه بین دلبستگی و هویت را تایید کردند [۲۰]. همچنین مشخص شده که جنسیت دارای نقش تعدیل کننده در رابطه بین دلبستگی و سبک‌های هویت نوجوانان می باشد [۲۱].

برخی مطالعات نیز نقش توانمندی ایگو را در سلامت روان و تنیدگی روان‌شناختی نوجوانان تایید کرده‌اند [۲۲] و پژوهش های دیگر نشان دادند که افراد پرخاشگر در مقایسه با دیگران توانمندی ایگوی کمتری دارند [۲۳] و رابطه توانمندی ایگو و مفهوم خود بین زنان و مردان تفاوتی ندارد [۲۴].

¹ Ego

² Id

³ Ego Strength

⁴ Super Ego

⁵ Winnicott

⁶ Bell Object Relations and Reality Testing Inventory

¹⁵ Alienation

¹⁶ Insecure Attachment

¹⁷ Ego Centricity

¹⁸ Social Incompetence

دیگر گزارش شده اند [۲۷]. رحیمی نژاد و منصور اعتبار این پرسشنامه را برحسب ضریب آلفای کرونباخ از ۰/۵۹ تا ۰/۸۱ گزارش کرده‌اند [۱۰]. در تحقیق حاضر همسانی درونی مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمد.

۳ پرسشنامه روانی-اجتماعی توانمندی ایگو: این پرسشنامه بر اساس تحلیل دقیق نوشته‌های اریکسون توسط مارکستروم و مارشال ساخته شد. پاسخ‌دهی به آن بر اساس مقیاس لیکرت از ۵ (کاملاً موافقم) تا ۱ (کاملاً مخالفم) نمره گذاری شده است و شامل ۳۲ سوال و ۸ خرده مقیاس به نام های امید، خواسته، هدفمندی، رقابت، وفاداری، عشق، مراقبت و خرد است [۲۸].

مارکستروم و مارشال اعتبار و روایی این پرسشنامه را مورد بررسی قرار دادند و روایی صوری، محتوا و سازه این پرسشنامه را تایید و همچنین ضریب آلفای کرونباخ آن را ۰/۶۸ گزارش کرده‌اند. الطافی آن را به فارسی ترجمه کرده و در ایران هنجاریابی کرده است. اعتبار آن را از طریق آلفای کرونباخ در نمونه ایرانی ۰/۹۱ و پایایی آن را با روش دو نیمه-ساز ۰/۷ گزارش کرده است [۲۹]. در پژوهش حاضر، همسانی درونی مقیاس با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمد.

شیوه انجام پژوهش

پس از اخذ مجوزهای لازم و تعیین حجم نمونه، برای اجرای این پژوهش تعداد ۲۵۰ پرسشنامه تهیه و بعد از بیان پژوهشگر مبنی بر اینکه تحقیق صرفاً یک پژوهش برای پایان نامه است و اطلاعات آنها محرمانه می‌ماند، بعد از اعلام رضایت و آمادگی آن‌ها در اختیارشان قرار داده شد. در نهایت هم ۵۰ عدد از پرسشنامه‌ها به علت مخدوش و ناقص بودن حذف شدند.

شیوه تحلیل داده ها

از آنجا که در پژوهش حاضر، روابط موضوعی به عنوان متغیر پیش بین، توانمندی ایگو به عنوان متغیر واسطه و تعدیل کننده و حالات هویت به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده و روابط آن‌ها با استفاده از رگرسیون ساده و سلسله مراتبی به روش بارون^۳ و کنی^۴ [۳۰] مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آن توسط ویرایش ۲۰ نرم افزار اس‌پی‌اس‌اس^۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. متغیرهای واسطه‌ای^۶ بین

که در بیگانگی نمره بالا کسب می‌کنند، غالباً از فقدان اساسی نوعی احساس اعتماد در روابط خود رنج می‌برند. نمره بالا در دل‌بستگی نایمن حساسیت فرد به طرد و آسیب دیدن توسط دیگران را منعکس می‌کند. نمره بالا در خود میان‌بینی سه نگرش نسبت به روابط را مشخص می‌سازد که عبارتند از بدگمانی و بی‌اعتمادی نسبت به انگیزه های دیگران، بهره جویی فردی از روابط و دست‌کاری و سوء استفاده از دیگران برای دست یابی به خواسته‌های شخصی خود. نمره بالا در بی‌کفایتی اجتماعی نشان دهنده خجالتی بودن، عصبی بودن و تردید نسبت به اطرافیان مخصوصاً جنس مخالف است [۲۵].

این ابزار از این جهت که قادر به تفکیک جمعیت بالینی است از درجه اعتبار تفکیکی برخوردار است. همسانی درونی گزارش شده از طریق ضریب آلفا و ضریب دو نیمه سازی اسپیرمن-براون برای چهار خرده مقیاس روابط موضوعی در دامنه میان ۰/۷۸ تا ۰/۹۰ گزارش شده است. روایی آزمون نیز به وسیله همبستگی بالای این مقیاس با پرسشنامه چند محوری مینه سوتا و پرسشنامه چند محوری میلون تایید شده است، ضمن اینکه نسخه فارسی پرسشنامه روابط موضوعی بل نیز از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است [۲۶]. نمره بالا در هریک از خرده مقیاس‌ها نشان می‌دهد که فرد در آن خرده مقیاس دچار نقصان‌هایی است. همسانی درونی این مقیاس در تحقیق حاضر از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمد.

۲) مقیاس تجدید نظر شده اندازه عینی بسط یافته پایگاه‌های هویت من^۱: این پرسشنامه توسط بنیون و آدامز بر اساس نظریه اریکسون و مارسیا در مورد هویت تدوین شده است که ۶۴ گویه دارد و شامل چهار زیر مقیاس هویت پراکنده، هویت معوق، هویت پیش رس و هویت موفق یا پیشرفته است. هر زیر مقیاس ۱۶ گویه دارد که در دو حیطة کلی مسائل جهان بینی و بین فردی قرار دارند. این پرسشنامه بر اساس طیف لیکرت از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف (۶ تا ۱) نمره‌گذاری می‌شود. نمره‌های بالاتر در یک پایگاه نشان دهنده پایگاه هویتی غالب هستند. یافته‌های شکر کن، نجاریان و حقیقی حاکی از روایی قابل قبول این آزمون است [۹]. ضرایب اعتبار به روش دونیمه کردن بین ۰/۶۵ تا ۰/۷۶ برای مقیاس‌های مربوط به پایگاه‌های مختلف هویت و نیز ضرایب آلفای کرونباخ بین ۰/۶۷ تا ۰/۸۶ توسط محققان

¹ Revised Extended Objective Measure of Ego Identity Status

² Psychosocial Inventory of Ego Strength

³ Baron

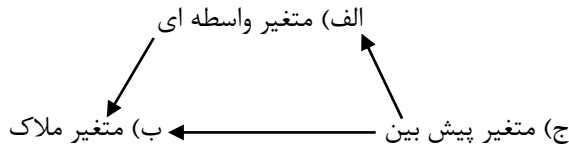
⁴ Kenny

⁵ Statistical Package for Social Science (SPSS)

⁶ Mediator Variables

۲) در معادله دوم متغیر پیش بین باید پیش بینی کننده متغیر ملاک باشد (مسیر ب)،
 ۳) در معادله سوم متغیر میانجی مفروض باید پیش بینی کننده متغیر ملاک باشد (مسیر ج). (شکل ۱)

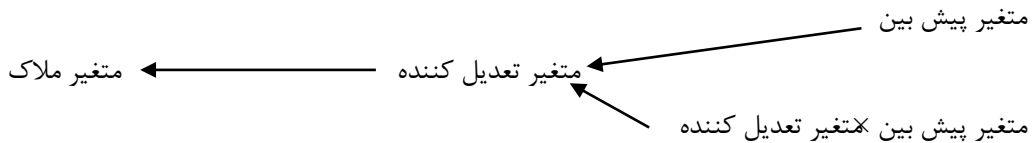
متغیر پیش بین و ملاک واسطه می شوند و سازوکار تاثیرگذاری را تبیین می کنند. برای آزمودن اثر متغیر واسطه ای، مجموعه ای از مدل های رگرسیون باید برآورد شوند:
 ۱) در معادله اول متغیر پیش بین باید پیش بینی کننده متغیر میانجی مفروض باشد (مسیر الف)،



شکل ۱. دیاگرام مسیر یک مدل واسطه ای سه متغیری (اقتباس از بارون و کنی، ۱۹۸۶)

تاثیر قرار می دهند. برای تعیین نقش تعدیل کنندگی یک متغیر، ابتدا متغیر پیش بین و تعدیل کننده و در مرحله بعد تعامل یا حاصلضرب این دو وارد تحلیل می شوند. اگر حاصلضرب دو متغیر پیش بین و تعدیل کننده معنادار باشد، نقش تعدیل کنندگی معنادار خواهد بود [۳۰]. (شکل ۲)

اگر این سه شرط در جهت پیش بینی شده تایید شوند، سپس تاثیر متغیر پیش بین بر ملاک باید در معادله چهارم یا آزمون میانجی در مقایسه با معادله دوم صفر شود. متغیر- های تعدیل کننده^۱ جهت یا شدت رابطه دو متغیر را تحت



شکل ۲. دیاگرام مسیر برای مدل متغیر تعدیل کننده (اقتباس از بارون و کنی، ۱۹۸۶)

نتایج

همبستگی کل متغیرهای پژوهش را نشان می دهند:

جدول ۱ شاخص های توصیفی و جدول ۲ ماتریس

جدول ۱. شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	شاخص	میانگین	انحراف استاندارد	مقدار بیشینه	مقدار کمینه
روابط موضوعی	۲۰/۲۸	۸/۸۹	۴۵/۰۰	۴/۰۰	
توانمندی ایگو	۱۱۱/۱۹	۱۳/۵۷	۱۴۴/۰۰	۶۰/۰۰	
هویت پیشرفته	۶۳/۳۸	۸/۶۵	۹۱/۰۰	۳۶/۰۰	
هویت به تعویق افتاده	۵۶/۴۱	۸/۰۱	۸۰/۰۰	۱۹/۰۰	
هویت آشفته	۴۹/۱۹	۱۳/۵۲	۸۸/۰۰	۱۶/۰۰	
هویت زود شکل گرفته	۵۲/۱۰	۱۰/۱۲	۸۴/۰۰	۲۷/۰۰	

جدول ۲. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. روابط موضوعی	۱					
۲. توانمندی ایگو	۰/۶۱**	۱				
۳. هویت پیشرفته	۰/۲۴**	۰/۳۹**	۱			
۴. هویت به تعویق افتاده	۰/۳۳**	۰/۲۲	۰/۰۹	۱		
۵. هویت آشفته	۰/۰۷	۰/۰۴	۰/۱۲	۰/۲۸**	۱	
۶. هویت زود شکل گرفته	۰/۳۴**	۰/۳۰	۰/۱۰	۰/۵۴**	۰/۴۲**	۱

**p<۰/۰۱

^۱ Moderator Variables

مراتبی استفاده شد که نتایج آن در جداول ۳ تا ۷ ارائه شده‌اند. همچنین، پیش از اجرای آزمون رگرسیون، مفروضه‌های آن یعنی نرمال بودن توزیع داده‌ها براساس آزمون کالموگروف-اسمیرنوف بررسی و تایید شد. از آنجایی که سطح معناداری به دست آمده در آزمون $K-S$ در متغیرهای پژوهش بیش از مقدار ملاک است (روابط موضوعی $0/90$ با معناداری $0/39$ ؛ توانمندی ایگو $0/97$ با معناداری $0/29$ ؛ هويت پيشرفته $1/42$ با معناداری $0/34$ ؛ هويت به تعويق افتاده $0/99$ با معناداری $0/27$ ؛ هويت زود شکل گرفته $0/68$ با معناداری $0/74$) می‌توان گفت که توزیع متغیرهای مورد بررسی در نمونه آماری نرمال است.

جدول ۳ خلاصه شاخص‌های آماری مربوط به تحلیل‌های رگرسیون روابط موضوعی را در پیش‌بینی حالات هويت نشان می‌دهد (تحلیل‌های رگرسیون در یک جدول خلاصه شده‌اند):

جدول ۳. شاخص‌های آماری و ضرایب متغیر پیش بین روابط موضوعی در رگرسیون مربوط به حالات هويت

متغیر ملاک	ضریب تبیین R^2	F	درجه آزادی	سطح معناداری	B	t	انحراف استاندارد	ضریب بتا
هویت پیشرفته	۰/۰۵	۱۱/۹۰	۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۳	-۳/۴۵	-۰/۰۶	-۰/۲۴
هویت به تعویق افتاده	۰/۱۱	۲۴/۳۲	۱	۰/۰۰۱	۰/۲۹	۴/۹۳	۰/۰۶	۰/۳۳
هویت زود شکل گرفته	۰/۱۱	۲۵/۶۸	۱	۰/۰۰۱	۰/۳۸	۵/۰۶	۰/۰۷	۰/۳۳

توسط روابط موضوعی پیش‌بینی می‌شود. جدول ۴ نتایج تحلیل‌های رگرسیون مربوط به نقش پیش‌بینی کننده توانمندی ایگو در حالات هويت را نشان می‌دهد (نتایج در یک جدول خلاصه شده‌اند):

جدول ۴. شاخص‌های آماری و ضرایب متغیر پیش بین توانمندی ایگو در رگرسیون مربوط به حالات هويت

متغیر ملاک	ضریب تبیین R^2	F	درجه آزادی	سطح معناداری	B	t	انحراف استاندارد	ضریب بتا
هویت پیشرفته	۰/۱۵	۳۶/۹۴	۱	۰/۰۰۱	۰/۲۵	۶/۰۷	۰/۰۴	۰/۳۹
هویت به تعویق افتاده	۰/۰۵	۱۰/۴۲	۱	۰/۰۰۱	-۰/۱۳	-۳/۲۲	۰/۰۴	-۰/۲۲
هویت زود شکل گرفته	۰/۰۹	۲۰/۰۳	۱	۰/۰۰۱	-۰/۲۲	-۴/۴۷	۰/۰۵	-۰/۳۰

همانطور که نتایج در جدول ۵ نشان می‌دهند، روابط موضوعی می‌توانند ۳۸ درصد از واریانس توانمندی ایگو را به صورت معنادار و معکوس پیش‌بینی کنند. پس از تایید پیش‌فرض‌های مربوط به نقش واسطه‌ای و تعدیل کننده توانمندی ایگو، رگرسیون سلسله مراتبی برای بررسی نقش تعدیل کننده توانمندی ایگو انجام شد که نتایج آن در جدول ۶ ارائه شده‌اند.

با مشاهده جدول ۲، مشخص شد که ضریب همبستگی روابط موضوعی با توانمندی ایگو در جهت منفی ($P < 0/001$)، $r = -0/610$ و حالات هويت پیشرفته در جهت منفی ($P < 0/001$)، $r = 0/240$ ؛ هويت به تعويق افتاده در جهت مثبت ($P < 0/001$)، $r = 0/330$ ؛ و هويت زود شکل گرفته نیز در جهت مثبت ($P < 0/001$)، $r = 0/340$ در سطح $0/001$ معنادار شده است و تنها برای هويت آشفته، این رابطه از لحاظ آماری معنادار نشده است ($P > 0/05$)، $r = 0/07$. همچنین مشخص شد که ضریب همبستگی بین توانمندی ایگو با حالات هويت، تنها برای هويت پیشرفته در جهت مثبت معنادار شده است ($P < 0/001$)، $r = 0/390$.

از آنجا که در پژوهش حاضر، هدف اصلی تبیین واریانس متغیر ملاک (حالات هويت) و بررسی مدل واسطه‌ای و تعدیل کننده بود، برای این منظور از روش رگرسیون ساده و سلسله

نتایج در جدول ۳ نشان می‌دهند که بین روابط موضوعی با هويت به تعويق افتاده و زود شکل گرفته رابطه معنادار مستقیم و با هويت پیشرفته رابطه معنادار معکوس وجود دارد، به طوری که ۱۱ درصد از واریانس هويت زود شکل گرفته و به تعويق افتاده و ۵ درصد از واریانس هويت پیشرفته

همانطور که نتایج در جدول ۴ نشان می‌دهند، توانمندی ایگو می‌تواند ۱۵ درصد از واریانس هويت پیشرفته را به صورت مستقیم، ۵ درصد از واریانس هويت به تعويق افتاده و ۹ درصد از واریانس هويت زود شکل گرفته را به صورت معکوس و معنادار پیش‌بینی کند. جدول ۵ نتایج تحلیل رگرسیون مربوط به نقش روابط موضوعی در پیش‌بینی توانمندی ایگو را نشان می‌دهد:

جدول ۵. شاخص‌های آماری و ضرایب متغیر پیش بین روابط موضوعی در رگرسیون مربوط به توانمندی ایگو

متغیر ملاک	ضریب تبیین R ²	F	درجه آزادی	سطح معناداری	B	t	انحراف استاندارد	ضریب بتا
توانمندی ایگو	۰/۳۸	۱۲۱/۸۴	۱	۰/۰۰۱	-۰/۹۴	-۱۱/۰۳	۰/۰۸	-۰/۶۱

جدول ۶. شاخص‌های آماری و ضرایب متغیر روابط موضوعی در رگرسیون مربوط به هویت پیشرفته به واسطه توانمندی ایگو

شاخص	R2	F	df	ضریب B	ضریب بتا	t	سطح معناداری	خطای معیار
۱ روابط موضوعی	۰/۰۵	۱۱/۹۹	۱	-۰/۲۳	-۰/۲۴	-۲/۴۶	۰/۰۰۱	۰/۰۶
۲ روابط موضوعی توانمندی ایگو	۰/۱۵	۱۸/۳۹	۲	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۱۱	۰/۹۰	۰/۰۸
				۰/۲۵	۰/۴۰	۴/۸۴	۰/۰۰۱	۰/۰۵

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش روابط موضوعی در پیش بینی حالات هویت و همچنین نقش واسطه‌ای و تعدیل کننده توانمندی ایگو در این رابطه بود. نتایج تحلیل‌های رگرسیون ساده که در جدول ۳ ارائه شده است نشان می‌دهند که بین روابط موضوعی با حالات هویت به تعویق افتاده و زود شکل گرفته رابطه معنادار مستقیم و با هویت پیشرفته رابطه معنادار معکوس وجود دارد. این یافته با پژوهش‌های قبلی [۱۹، ۲۰، ۲۱، ۳۱، ۳۲، ۳۳] همسو است. در راستای تبیین این یافته می‌توان گفت سبک هویت روشی است که فرد برای تصدیق و آزمایش اطلاعات مربوط به هویت به کار می‌برد [۳۴] و از طرف دیگر بر اساس نظریه وینی کات، مبنای رشد سالم، پیشروی ایگو از وابستگی مطلق (به مادر یا مراقب) به سوی استقلال است [۱۸]. وی بیان می‌کند که اگر مادر نتواند خود را با نیازهای کودک هماهنگ کند و محیط ناکامی یا ارضای افراطی فراهم سازد، کودک قادر نخواهد بود به استقلال دست یابد. این کودکان در بزرگسالی به طور مداوم به دنبال موضوع‌هایی هستند که بتوانند از طریق آنها دل بستگی را که از آن محروم شده‌اند، دوباره به دست آورند. از سویی دیگر، از دیدگاه کلاین روابط با موضوع درونی شده به زیر ساخت‌های بنیادی تجربه و شکل‌گیری شخصیت می‌انجامند. با توجه به توصیفی که از ویژگی‌های افراد دارای حالات هویت زود شکل گرفته و هویت به تعویق افتاده از جمله عدم اعتماد و صمیمیت با دیگران و یا وابستگی و عدم تمایز از خانواده می‌شود، می‌توان انتظار داشت که بین روابط موضوعی (دل بستگی نایمن، بی‌کفایتی اجتماعی و فقدان اعتماد در روابط) و حالات هویت به تعویق افتاده و زود شکل گرفته رابطه معنادار وجود داشته باشد. به باور نظریه پردازان روابط موضوعی، اثرات درونی باقیمانده از ارتباطات گذشته، تعاملات جاری فرد با دیگران را شکل می‌دهند [۱۴]. آنان معتقدند که موضوع مهم در رشد هویت و شخصیت، توانایی فزاینده کودک در مستقل شدن از موضوع اصلی یعنی

مادر است. در صورت بی‌توجهی به نیازهای اساسی کودک، تجربیات منفی در ساختار روانی وی درونی سازی می‌شوند و در بزرگسالی در نحوه پاسخ‌دهی در روابط بین فردی با دیگران انعکاس می‌یابند [۳۱]. کودکی که صمیمیت را در رابطه با مادر که موضوع اصلی برای وی محسوب می‌شود تجربه نکرده باشد، دچار دل بستگی نایمن می‌گردد و حاصل آن در روابط بین فردی بزرگسالی نمود می‌یابد [۳۲]. از نظر کلاین، شخصیت فرد در روابط شکل می‌گیرد و رشد می‌یابد. در واقع، ایگوی فرد از همان اوایل زندگی در جستجوی ابژه یا موضوع است؛ در جستجوی کسی یا چیزی که خود را به آن پیوند دهد. اولین متن این پیوند را، رابطه کودک با مادرش می‌سازد. مادر اولین موضوع یا ابژه ای است که کودک پناه را در او می‌جوید و تنها در همزیستی با مادر است که ایگوی او رشد می‌کند (شولتز). این رابطه، نخست با مادر و سپس با پدر و بعد خانواده و تمام ساختار اجتماعی برقرار می‌شود و در این گذار است که شخصیت کودک شکل می‌گیرد و ظرفیت آن را می‌یابد تا خود را از موضوع خود جدا سازد. این جدایی او را به سوی فردیت سوق می‌دهد تا کودک هویت اولیه خویش را بیابد و بار دیگر با موضوع خود، مستقل از حالت نیاز رابطه برقرار کند [۳۳]. هر گونه خللی در این مسیر باعث اختلال در کارکرد ایگو می‌شود و در نهایت ظرفیت همدلی، دوست داشته شدن و دوست داشتن در وی شکل نمی‌گیرد و دیگر نمی‌تواند تصویر خوب از خود و متعاقباً از دیگران داشته باشد. در چنین حالتی، تشکیل هسته ایگو و اعتماد پایه‌ای متزلزل می‌شود و جای خود را به ابژه پرخاشگر و "بد" می‌دهد. این موضوعات درونی شده منجر به شکل‌گیری و پایه ریزی حالات هویت پیش رس و یا معوق می‌گردد که در آن فرد قادر به تعیین چهار چوب فکری مشخص به صورت مستقلانه نیست و ساختار درون روانی وی قادر به پاسخگویی به سوالات هویت یابی همچون "من کیستم" نخواهد بود. بنابراین، شالوده هویت در روابط بین فردی پایه ریزی می‌شود [۳۵]. بر این اساس، می‌توان رابطه مستقیم بین روابط موضوعی و هویت پیش رس و معوق که هر دو

بالا بودن سطح انگیزه و امید، داشتن هدف و برخورداری از مهارت خودتنظیمی از جمله عوامل مؤثر در بالا بردن توانمندی ایگو در افراد محسوب می‌شوند. به نظر می‌رسد برخورداری از ایگوی توانمند که در سایه مولفه‌هایی همچون امید، داشتن هدف و انگیزه رشد می‌کند، می‌تواند در شکل‌گیری شخصیت و هویت افراد اثرات مطلوبی داشته باشد. به عبارت بهتر از آنجا که توانایی ایگو با آسیب پذیری کمتر، نگرانی‌های کمتر، توان حل بالاتر مسائل و راهکارهای سازگاری موثرتر در ارتباط است می‌تواند در تلاش برای تعدیل اثرات منفی و بازدارنده ناشی از تجارب ناکارآمد و روابط اولیه نامطلوب در دوران کودکی بر حالات هویت مؤثر و مفید واقع شود.

یکی از محدودیت‌های این پژوهش، عدم امکان کنترل و بررسی همزمان متغیرهای واسطه‌ای و تعدیل‌کننده دیگر مانند خودتنظیمی، سبک‌های مقابله‌ای و امثال آن بود. همچنین، بررسی یک گروه خاص (دانشجویان) و نمونه‌گیری در دسترس یکی از محدودیت‌های این پژوهش بود که یافته‌ها را تنها برای همان گروه قابل تعمیم می‌کند. پیشنهاد می‌شود در مطالعات بعدی، متغیرهای واسطه‌ای و تعدیل‌کننده بیشتر و طبقات اجتماعی بیشتری مورد بررسی قرار بگیرند. همچنین، انجام پژوهشی با هدف تعیین اثربخشی مداخله‌ای بر مبنای بهبود روابط موضوعی و توانمندسازی ایگو و تاثیر آن بر حالات هویت پیشنهاد می‌شود. همچنین پیشنهاد می‌شود از نتایج این پژوهش در طرح ریزی دوره‌های توان‌افزایی شخصیتی و برنامه‌های آگاهی‌بخشی به جوانان و دانشجویان بهره گرفته شود.

منابع

- ۱- برک، لورا. (۱۳۹۳). روانشناسی رشد، ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: نشر ارسباران.
- 2- Watson, M. F & Portinsky, H. O (1988). Black adolescent identity development: Effects of perceived family structure. *Journal family relations*. Vol. 37: PP. 288- 292.
- ۳- هنری ماسن، پاول (۱۳۹۰). رشد و شخصیت کودک. ترجمه یاسایی، مهشید. تهران: نشر مرکز.
- ۴- حسینی، حبیبه (۱۳۹۳). رابطه بین تمایز یافتگی و منبع کنترل با جهت‌گیری هویتی در دانش‌آموزان پیش‌دانشگاهی شهر مشهد در سال تحصیلی ۹۴-۹۳. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره مدرسه. دانشگاه آزاد قوچان
- 5- Adams, G.R., & Fitch, S.A. (1982). Ego stage and identity status development: A cross-sequential analysis, *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 43: PP. 574-583.

نشأت گرفته از نوع و کیفیت پایین روابط در گذشته افراد است را تبیین نمود.

علاوه بر این، بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل‌های رگرسیون که در جدول ۴ قابل مشاهده است، توانمندی ایگو می‌تواند هویت پیشرفته را به صورت مستقیم و هویت به تعویق افتاده را به صورت معکوس پیش‌بینی کند. این یافته با نتایج مطالعات قبلی در این زمینه همسو است [۲۲، ۲۳، ۳۳]. یکی از نوآوری‌های پژوهش حاضر بررسی یک مدل واسطه‌ای و تعدیل‌کننده است. نتایج تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی که در جداول ۶ و ۷ گزارش شده اند نشان دادند که حاصلضرب دو متغیر خود میان‌بینی (از زیرمقیاس‌های روابط موضوعی) و توانمندی ایگو می‌تواند هویت به تعویق افتاده را به صورت منفی و معنادار پیش‌بینی کند. به عبارت دیگر، کسانی که واجد رابطه موضوعی خودمیان‌بینی هستند، ولی ایگوی توانمند دارند به احتمال کمتری هویت به تعویق افتاده خواهند داشت. علاوه بر این، توانمندی ایگو می‌تواند واسطه رابطه بین روابط موضوعی و هویت پیشرفته باشد. به عبارت دیگر، هر قدر آسیب دیدگی روابط موضوعی در کودکی کمتر باشد ایگوی فرد توانمندتر است و این امر منجر به شکل‌گیری هویت پیشرفته‌تر در بزرگسالی می‌شود. هر چند که در ادبیات پژوهش در این زمینه مطالعه‌ای مبنی بر بررسی سازوکارهای واسطه و تعدیل‌کننده یافت نشد ولی این یافته با نتایج تحقیقاتی که از نقش توانمندی ایگو در شکل‌گیری هویت و شخصیت حمایت کرده اند همسو است [۳۶، ۳۷].

کودکان از طریق تعامل با افراد حقیقی که در محیط اطرافشان حضور دارند رشد می‌کنند و در درونشان بازنمایی‌هایی از این تجربیات شکل می‌گیرد که ماهیت این تجربیات و روابط، ساختارهای اید، ایگو و سوپر ایگو را به شدت تحت تاثیر قرار می‌دهد. از آنجا که ایگو وظیفه مدیریت سیستم روانی را بر عهده دارد، تمام مشکلات روانی زمانی ظاهر می‌شوند که ایگو نتواند به مسئولیت‌هایش عمل کند. قدرت ایگو متغیر مهمی در عملکرد انسان محسوب می‌شود، بنابراین هر چقدر فرد از ایگویی با ساختار نیرومندتر برخوردار باشد بهتر می‌تواند اثرات منفی و بازدارنده روابط موضوعی را در شکل‌گیری شخصیت و هویت خویش کنترل و مدیریت نماید. ایگو در مواجهه با تهدیدات درونی و بیرونی ساز و کارهای دفاعی را به راه می‌اندازد. این ساز و کارها واکنش ناخودآگاه ایگو به منظور کاهش اضطراب از راه تغییر مسیر در درک واقعیت هستند، بنابراین می‌توان گفت سلامت و بیماری تابعی از توانایی ایگو برای اداره مناسب فشار امیال متاثر از غرایز برای تخلیه است، به گونه‌ای که در تضاد شدید با محدودیت‌های دنیای واقعی و سوپر ایگو نباشد [۲۸].

- 17- Winnicott, D. (1953). Psychoses and child care. *British Journal of Medical Psychology*. Vol. 26(1): PP. 68-74. In: Summers F. Object relations theories and psychopathology: A comprehensive text. Hillsdale, NJ: Analytic Press, Inc; 1994.
- 18- Rehman, S., & Butt, Y. (2016). Parental Attachment and Peer Attachment Bonds with the Identity Development during Late Adolescence. *Social Criminology*, Vol. 4(2): PP. 1-4.
- 19- Kerpelman, L., Pittman, F., Cadely, H., Tuggel, F., Harrel-levy, K., & Adler- Baeder, F. (2012). Identity and intimacy during adolescence. Connections among identity styles, romantic attachment and identity commitment. *Journal of Adolescence*, Vol. 35: PP. 1427- 1439
- 20- Imtiaz, S., & Naqvi, I. (2012). Parental Attachment and Identity Styles among Adolescents: Moderating Role of Gender. *Pakistan Journal of Psychological Research*, Vol. 27, No. 2, PP. 241-264.
- 21- Pourhossein, R., Dehghani, f., & Darabi, F. (2019). Determination of the Relationship between Ego-Strength and Body Image with the Mental Health of Adolescent High School Female Students. *J Clin Rev Case Rep*, Vol. 4 (1): PP. 1 - 8.
- 22- Petrovic, Z.K., Dragica, T. P., & Kovacic, K. (2018). Comparison of ego strength between aggressive and non-aggressive alcoholics: a cross sectional study. *Croat Med J*. Vol. 59: PP.156-64.
- 23- Singh, N., & Anand, A. (2015). Ego-Strength and Self-Concept among Adolescents: A Study on Gender Differences. *The International Journal of Indian Psychology*, Vol. 3(1), PP. 46-54.
- ۲۴- کوچکی راوندی، محمد. منیرپور، نادر و ارج، عباس. (۱۳۹۴). بررسی نقش سبک های دلبستگی، کیفیت روابط موضوعی و قدرت ایگو در پیش بینی سندرم روده تحریک پذیر. دو ماهنامه فیض، سال ۴، شماره ۱۹، صص. ۲۴۱-۲۳۱.
- ۲۵- رحمتیان، فاطمه. هاشمیان، سپهر. برجعلی، احمد. و حبیبی، مجتبی. (۱۳۹۴). رابطه ادراک فرد از والدگری پدر و مکانیسم-های دفاعی. *مجله طب انتظامی*، سال ۵، شماره ۱، صص. ۳۰-۱۷.
- ۲۶- خواجه پور، م. (۱۳۸۴). مقایسه شیوه‌های فرزندپروری با توجه به حالات هویت و بررسی رابطه این دو متغیر در دانش آموزان دختر و پسر پیش دانشگاهی نواحی چهار گانه آموزش و پرورش شیراز. شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان فارس.
- 27- Markstrom, C. A. and., Marshal, S. K. (2007). The psychosocial inventory of ego strengths: Examination of theory and psychometric properties. *Journal of Adolescence*, Vol. 30: PP.
- 6- Bruner, M. W., Boardley, I. D., Benson, A. J., Wilson, K. S., Root, Z., Turnidge, J., ... & Côté, J. (2018). Disentangling the relations between social identity and prosocial and antisocial behavior in competitive youth sport. *Journal of youth and adolescence*, 47(5), 1113-1127..
- 7- Becht, A. I., Nelemans, S. A., Branje, S. J., Vollebergh, W. A., Koot, H. M., & Meeus, W. H. (2017). Identity uncertainty and commitment making across adolescence: Five-year within-person associations using daily identity reports. *Developmental Psychology*, 53(11), 2103.
- ۸- گل پیچ، زینب. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین بلوغ شغلی و پایگاه‌های هویت در نوجوانان دارای اختلالات بینایی و نوجوانان عادی. پایان نامه دوره کارشناسی ارشد. دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی تهران
- ۹- عبدی زرین، سهراب؛ سجادیان، پریناز؛ شهیداد، شیما؛ بیان معمار، احمد؛ عظیمی، حسین. (۱۳۸۹). رابطه بین سبک های هویت و بهزیستی روانی در دانش آموزان دختر مقطع راهنمایی شهر قم. *مجله طلوع بهداشت*. ۹. ۱. صص. ۶۹-۷۷.
- 10- Erikson, R. (1968). *Identity: Youth and crisis*. New York: W.W. Norton and co., Inc.
- ۱۱- روبن زاده، شروین. رسول زاده طباطبایی، کاظم. قربانی، نیما. و عابدین، علیرضا. (۱۳۹۵). بررسی تاثیر فرآیند خود شناسی، میزان تعهد و مولفه‌های روابط موضوعی بر شکل گیری هویت نوجوانان. *مجله پزشکی صدرا*، سال ۴، شماره ۴، صص. ۲۶۸-۲۷۶.
- 12- Stadter, M. (2009). *Object relation brief therapy: The therapeutic relationship in short- term work*. Jason Aronson.
- ۱۳- سنت کلا، مایکل. (۱۳۸۶). درآمدی بر روابط موضوعی و روانشناسی خود. تهران: انتشارات نی.
- ۱۴- جمیل، لیلی. عاطف وحید، محمد کاظم. دهقانی، محمود و حبیبی، مجتبی. (۱۳۹۴). سلامت روان از دیدگاه روان پویایی: رابطه توانمندی ایگو، سبک های دفاعی و روابط ابژه با سلامت. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، سال دوم، شماره ۲۱، صص. ۱۴۴-۱۵۴.
- ۱۵- فیست، جس. فیست، گریگوری جی. و تامی آن. رابرتس. (۱۳۹۵). نظریه های شخصیت. ترجمه سید محمدی، یحیی. تهران: انتشارات روان.
- 16- Lavertue N.E, Kumar V.K, & Pekala R.J. (2002). The effectiveness of a hypnotic ego-strengthening procedure for improving self-esteem and depression. *Aust J Clin Exp Hypn*, Vol. 30(1): PP. 1-23.

63-79.

28- Sartor, C. E.; & Youniss, J. (2002). The relationship between positive parental involvement and identity achievement during adolescence, *Adolescence*, Vol. 37: PP. 221-234.

29- Altafi, SH. (2010). Study and Comparison of Ego-strength and Personality Characteristics of Substance-Dependent and Non-Dependent Individuals [Dissertation]. Tehran: Shahed University

30- Baron, R. M., & Kenny, D. A. (1986). Moderator- mediator variable distinction in social psychological research: Conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 51: PP. 1173-1182.

۳۱- رایس. فیلیپ. (۱۳۹۲). رشد انسان (روان‌شناسی رشد از تولد تا مرگ). ترجمه مهشید فروغان. تهران: انتشارات ارجمند.

32- Bowlby, R. (2018). Fifty years of attachment theory: The Donald Winnicott memorial lecture. Routledge.

۳۳- شولتز، دوآن؛ شولتز، سیدنی ال. (۱۹۹۸). روانشناسی شخصیت. (ترجمه: یحیی سید محمدی، ۱۳۹۷). تهران. نشر ویرایش.

۳۴- رضایور منیژه. (۱۳۹۷) مقایسه سبک‌های هویت و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان شاهد و غیرشاهد. روانشناسی بالینی و شخصیت. ۱۶ (۲): صص. ۶۴-۵۳

35- Berzonsky, M.D. (2005). Ego identity: A personal standpoint in a postmodern world. *identity: An international journal of theory and research*. volume5 .issue2 .125-136

۳۶- روبین زاده، شروین، رسول زاده طباطبایی، کاظم. قربانی، نیما. عابدین، علیرضا. (۱۳۹۸) اثر بخشی بسته روان پویایی شکل گیری هویت موفق نوجوان ایرانی بر فرایند خود شناسی انسجامی و مولفه های روابط موضوعی در نوجوانان ایرانی، روانشناسی بالینی و شخصیت. ۱۷ (۲). صص. ۱-۱۰

۳۷- فولاد چنگ، محبوبه. شیخ الاسلامی راضیه. صفری، هاجر. (۱۳۸۹). پیش بینی سبک های پردازش هویت نوجوان بر اساس ابعاد فرزند پروری. مجله روانشناسی، شماره ۱، سال ۱۴، صص. ۱۷-۳.